

600,000 tekstilnih delav- cev v velikem konfliktu

Predsednik Roosevelt je edini, ki še lahko intervenira.
Vsa druga pota za spravo so zaprta, ko so tekstilni magnatje zavrgli priliko za pogajanja. Stavka se ima začeti v petek o polnoči

Illinoiski socialisti v kampanji za podpise

Za državno listo potrebujejo 25.000 podpisov. Čas za kroženje peticij je do 15. septembra

Chicago. — Malo je držav v Uniji, v katerih bi bila reakcija tako trdna v sedlu kakor je v Illinoisu. Na srednjem zapadu ima v tem oziru prvenstvo. Gnezdo reakcije je Chicago s svojim ultrareakcionarnim časopisjem, med katerim prednjači močno razširjena Chicago Tribune.

V vseh praktičnih oširih so manjšinjske skupine v Illinoisu brez volilne pravice. Sedanji volilni zakon, sprejet pred par leti v legislaturi brez vsake debate, stavi vse mogoče ovire manjšinjskim skupinam pri nominaciji kandidatov. In kot da bi to še ne bilo dovolj, je Tribuna zdaj prišla z agitacijo, da se odvzame volilna pravica vsem državljanom, ki prejemajo relief, kar pomeni okrog milijon brezposelnih.

Ameriški Poljaki razdrli načrt poljske vlade

Spor okrog vprašanja "razcep- ljene zvestobe"

Varšava, Poljska, 30. avg.—
Visoki uradniki poljske vlade so
ezni na ameriške Poljake, ki so
im razdrli načrt za režimsko
kontrolno poljske emigracije.

Zadnji mesec je bil v Varšavi kongres poljskih emigrantov, ki live v tujini. Okrog osem milijonov Poljakov je izseljenih po vseh deželah. Največ jih je v Ameriki, okrog štiri milijone, nekaj čez tri milijone jih je v tujini in ostali so raztreseni po vseh deželah. Na varšavskem kongresu je bilo zastopanih 32 poljskih organizacij v tujini. Iz Amerike je prišlo 46 delegatov, ki so zastopali 500.000 članov pri različnih organizacijah, največ podpornih.

Predstavniki poljske vlade so skušali pridobiti vse te delegate ase in so predložili načrt za organizacijo vseh Poljakov zunaj poljske. Organizacija bi bila pod kontrolo poljske vlade in bi edno plačevala nekakšne davke omovini. Zahtevali so tudi, da se poljski izseljenci, ki bi bili članjeni v tej organizaciji, smatrali najprvo za poljske državane in bi prisegli zvestobo poljski republiki. Poljska vlada imela kontrolo nad njimi in bi krbelala, da se otroci emigrantov vzgajajo v poljski ideologiji.

NAROČNIKOM

Prihodnji ponedeljek, 3. septembra, Prosveta ne izide. Pojavni praznik Labor day.

Delegatje iz Amerike so se pa pločno uprli temu načrtu. Vod-ameriških delegatov je bil rank Kaaver Swietlik iz Milwaukeeja, ki je bil predsednik kongresa poljskih emigrantov in Ameriki je eden glavnih odornikov Poljske narodne zveze, odporne organizacije. Swietlik pojasnil, da ameriški Poljaki večinoma ameriški državljanj kot taki se ne morejo smatrati poljske državljanke ter ne orejo deliti zvestobe, da bi služili dvema gospodarjema."

Predstavniki poljske vlade so argumentirali, da Združene države niso "narod," temveč "konfederat narodov" in valed tega ameriški Poljaki lahko zvesti ojemu narodu, ne da bi se odrekli ameriškemu državljanstvu. Če ni nič pomagalo. Ameriški delegatje so vztrajali, da oni so prvo Američani in potem šele Poljaki.

Na ta način je projekt polje vlade za organiziranje in kontroliranje Poljakov v tujih želah padel v vodo.

Tudi glede kompenzacije sedan-
jim lastnikom bi bilo odvisno
od razmer, v katerih bi prišlo
do socializacije. Sugestirane so
tri forme: korporacijski bondi,
vladni bondi ali pa zadolžnice, ki
bi po gotovem času potekle, to
je izplačevanje letnih obrokov.
V nobenem slučaju bi pa na delni-
čarji ali lastniki bondov ne do-
bili kaj na račun izboljšanja, ki
bi prišlo valed poddržavljenja in-
dustrije.

V slučaju odkupitve lastnikov
bi vlada dobila denar nazaj z
obdavčenjem dohodkov, kar se
matra za "zaplombo brez bole-
in".

Nov program je izdala tudi delavska stranka, katere del je strokovni kongres. Naslov programa je: "Za socializem in mir". Stranka se v njem bavi s poddržavljenjem vseh glavnijih industrij—bank, železnic, rudnic, elektrarn itd. Parlamentarne volitve se vrše enkrat prihodnje leto in stranka računa, da bo pridobila vsa izgubljena tla in mogoče dobila celo večino. V tem slučaju bi delavska vlada pričela s socializacijo industrij, na kar se pripravila tudi Strojovni unijski kongres.

lščenje v ruski komunistični stranki

Moskva, 30. avg.—Devet vodiljev komunistične stranke v rški pokrajini severne Kavkaze je bilo zadnje dni odstavljelih in deloma pregnanih, ker so aznovali kmete brez vzroka, dajali zemljišča privatnikom, se udeleževali planskih orgij. Med temi je bil predsednik komunistične stranke v okrožju, predsednik sovjeta in vodja mlanske komunistične organizacije.

ovražniki "new deals" zopet izgubili na oglasih

Chicago. — Chicago Tribune, Chicago Daily News, kapitalistična dnevnik, ki vodita veliko kampanjo proti "newdealer-m", sta v juliju zopet nazadovale v oglasbi, kar je drugi zaporedni mesec. Drugi čikaški kapitalistični listi so napredovali.

Manjšanskim strankam ali neodvisnim kandidatom je v Illinoisu skoraj nemogoče priti na volilno listo, vsaj ne brez herkuljskega dela in velikih stroškov pri nabiranju podpisov. To je posebno resnica za kandidate v kongres, legislature in okrajne odbornike, za nominiranje katerih je potrebno, da dobe na peticijo pet odstotkov podpisov od pri zadnjih volitvah oddanih glasov. Podpisati se smejo pa le registrirani volilci, ki niso glasovali pri primarnih volitvah. V večjih kongresnih ali državnih senatorskih distriktih je potrebno navadno od 10,000 do 15,000 veljavnih podpisov.

Zakon je nekoliko bolj "liberalen" z ozirom na državno listo. Za to je potrebno "le" 25,000 vajanjnih podpisov — namreč za manjšinske stranke. Iz krogov starih političnih strank je pa že prihodnja glas, da bo prihodnja zakonodajna volilna zakon še bolj "popravila" — število potrebnih podpisov še bolj zvišala ter reakcijo še bolj zavarovala pred nezadovoljnimi elementi.

Socialistična stranka, "tretja" stranka v državi, mora računati na vsami temi potežkočami, ker pri zadnjih volitvah ni dobila 1% oddanih glasov. Sicer jih je najbrž dobila, ampak niso bili teti ali pa so bili ukradeni. Pri novemnem štetju glasov v slučaju sodnika Hellaerja v Chicagu o v enem precinktu naštet 30 socialističnih glasov, oficelno a so Thomasu dali le — tri glave! In kar se godi v enem precinktu, se godi tudi v drugem. Polina korupcija je v podeželjih mestih najbrž manjša ko v Chicagu, kjer je demokratska rdnjava.

Cikaški socialisti so zdaj v
adnjem štadiju kampanje za
abiranje podpisov na petici
a jeenske volitve. Kampanja
o podvojena med 4. in 15. se
mbrom, v katerem času bo tre
a dobiti za državno listo od 15-
00 do 20.000 veljavnih podpi
v okraju Cook.

Tajnik Arthur McDowell pravi, da je letos najboljša prilika, da stranka pri jesenskih volitvah dobi potrebno število glasov — naj pet odstotkov — da postane pećinška", to je, da bo pri prihodnjih volitvah čez dve leti lahko postavila kandidate brez poranja podpisov — na primarnih volitvah. Potrebno je pa, da se naj dobi zadostno število veljavnih podpisov na nominacijsko listico. Vse peticije za državno mesto morajo biti vrnjene 15. sep-

Washington, D. C., 30. avg.—Stavka 600,000 delavcev v tekstilni industriji se ima začeti jutri (petek) o polnoči, dasi se faktično začne 4. septembra. Odredba vodstva unije tekstilnih delavcev za stavko bo razposilana jutri.

Predsednik Roosevelt je menda edini, ki še lahko intervenira in skuša preprečiti veliko stavko, če bo mogoče. Orednji federalni delavski odbor je še na delu, da pridobi tekstilne magnate in voditelje organiziranih delavcev za konferenco, čeprav ni upanja, da bi uspel. Tekstilni tovarnarji so včeraj informirali delavski odbor, da se ne marajo pogajati z nikomur. Na čelu tekstilnih magnatov je George A. Sloan, predsednik Cotton Textile Instituta v New Yorku.

Ko je Francis J. Gorman, podpredsednik unije tekstilnih delavcev, slišal odgovor tekstilnih baronov, je izjavil:

"Položaj je zdaj jasen. Lastniki bombažnih tekstilnih tovarov so končno povedali, da se ne marajo sniti a predstavniki organiziranih tekstilnih delavcev. Drugo torej ne prestaja, kakor da jutri obvestimo vse krajevne unije, naj zastavkajo".

Delavci v tekstilnih tovarnah avilnega, rajonskega in volnena blaga bodo vsekakor pozvani na štrajk v nekaj dneh. Teh delavcev je čez 300.000. Vseh oseb, ki bodo prizadete valed splošne stavke v tekstilni industriji, je več ko dva milijona.

Fašistični sodnik zanika evidenco žrtev

Z dnevnega reda je vrgel priča-
nje o terorizmu v dolini Impe-
rial

San Diego, Cal. — (FP) — Teroriziranje delavcev v dolini Imperial zadnje spomlad še vedno odmeva na tukajšnjem sodišču. Čitatelji se bodo spominjali poročil o pogromu na poljedelske delavce v okolici Brownleyja pred več meseci, ko so se hoteli organizirati v "konservativno" unijo ADF. Oblast jih je par sto polovila in zaprla v stakado ter pozneje izgnala iz okraja, voditelje pa pridržala v zaporu.

Na apelativnem sodišču sta zdaj dva izmed slednjih slučajev, Emma Cutler in Mike Gutierrez Jr. Prva je dobila šest mesecev zapora in prosedela tri mesece, drugi pa štiri mesece, kazni je pa odslužil tri mesece. Nahajata se zdaj na prostem pod poročitvom.

Prizivni sodnik je zagovornikom prepovedal vsako "vlačenje" terorizma pred prizivno obtožnico. Omejiti se morajo le na tehnične napake pri prvi obtožnici. Vse drugo je za fašističnega sodnika brez pomena.

Cutjerloje v Gutierrezu zavorjastja odvetnika James Cled-er in Grover C. Johnson. Sled-nji je bil meseca marca ugrabljen v El Centru po vigilantih in areteten. Dobil jih je po grbi udov pred nekaj tedni, ko je v san Pedru zbiral evidenco o policijski brutalnosti in v stavki priti-nišanih delavcev.

Poštna stavka na Kubi končana
Havana, Kuba, 30. avg.—stavka poštinih nameščencev in telegrafistov, ki je trajala 18 dni, je bila včeraj končana z delo zmago stavkarjev.

embra, ker je to zadnji dan. Oba dni pozneje morajo biti vlozene v Springfieldu.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene
National Benefit Society

Narodnina: za Zdravne drave (izven Chi-
caga) in Kanado \$6.00 na leto, \$2.00 na pol
leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago in Cincin-
ti \$7.50 na leto, \$2.75 na pol leta; za ino-
sestavno \$9.00.

Subscription rates: for the United States
(except Chicago) and Canada \$6.00 per year, for-
eign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rekopisi se ne
vracajo.

Advertising rates on agreement.—Manu-
scripts will not be returned.

Manuscript on view, kar ima stik s listom:

PROSVETA

1627-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Domač drobiž

Obiski razstave

Chicago.—Čikaško razstavo in
urad SNPJ so obiskali: Fred
Baloh, Detroit, Mich.; Mathias
Kamin, Margaret Kamin in Ana
Bokal, Forest City, Pa.; Louis
Ster, Cleveland, O.; Anton in
Mary Ausich, William Ausich,
Anton Ausich Jr., Matilda Ausich
in Mollie Ausich, Wood-
ward, Iowa.

Mladenka umrla

Chicago.—Zadnjo sredo je
umrla Bertha Ciganič, stara 23
let in rojena v Chicagu, hči zna-
nega rojaka Mirka Ciganiča. Bila
je članica društva Pioneer
št. 559 SNPJ in več let je bila
uposlana v tajniškem uradu jed-
note. Vzrok smrti je bila srčna
hila. Zapuščala starše in tri se-
stre.

Deček zadušen v pesku

Anaconda, Mont.—Stanley
Preskar, enajstletni sinček rojaka
Franka Preskarja, se je 24.
avgusta zadušil, ko se je nanj
usulo tri čevlje peska. Deček
se je igral s svojo osemetno se-
strico Elio v neki opuščeni pe-
šeni jami eno miljo od doma,
ko se je odgrnila pesčena plast
in zasula oba otroke. Fantek je
bil popolnoma pokrit, dočim je
bila deklica pokopana le do prsi
in se je izkopal. Skušala je
odklopiti še brata, a ni mogla.
Ponesrečeni deček je bil član
mladinskega oddelka SNPJ pri
društvu št. 308, pri katerem je
včlanjena vsa družina.

KOMENTARJI

(Nadaljevanje s 1. strani.)

pih tehnokracije. Ta organizaci-
ja je ves čas kampanje stala za
Sinclairjem!

Kakor poročajo, so staroko-
pitni demokratje, ki so bili vsi
iz sebe, ker je Upton Sinclair
kar tako prilomastil med nje, a-
pelirali privatno na Roosevelta,
naj izpregovori dobro besedo za
kandidata Creela, kar bi pome-
nilo, da ne odobrava Sinclairja
in njegovega "Epica". Roosevelt
jim je baje odgovoril: "Če ho-
čejo demokratje v Californiji iti
na levo, je to njihova stvar, ne
moja". Izpregovoril ni niti be-
sede za Creela, niti proti Sin-
clairju.

Ali je "Epic" socialistični pro-
gram? Ni—protisocialističen pa
tudi ni. Vsak socialist lahko o-
dobri ta program, da si ne more
odobriti Sinclairjeve taktike.
Sinclair je—kakor poročajo—
pojasnjeval svojo taktiko tako-
le: Svojih socialističnih načel
nisem spremenil, spremenil sem
le stranko—orodje. V izrednih
časih, kakršni so danes, se mo-
ramo poslužiti močne, popular-
ne stranke, če hočemo kaj dose-
či. Skušal bom porabiti demo-
kratsko stranko za uvajanje —
industrijske demokracije?

Ali se mu posreči? To je dru-
go vprašanje. Sinclair je lahko
izvoljen za governorja Californi-
je, toda "Epic" ostane na pa-
pirju, če ne bo Sinclair imel ve-
čine za seboj v državni zbornici
in drugje — to je pa glavno —
če se "Epic" hitro ne razširi tu-
di po ostalih državah Unije. Kaj-
ti California je sestavni del
Združenih držav in radikalne
reformne v eni sami državi so ne-
mogoče—ne da bi trčile ob kon-
gres, zvezno ustavo in zvezno
najvišje sodišče.

Sinclair je dokazal eno stvar:
če v Ameriki nastopi odkrito,
imaš težko pot, čim pa kreneš
po ovinkih in se ogrniš s haljo
misterioznosti, prvi msa za te-
boj...

Glasovi iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

Poročilo s potovanja

Canonsburg, Pa.—Ko sem
potoval po državi Ohio in obiskal
razne slovenske naselbine in
prosil za pomoč, sem povsod vi-
del dnevnik Prosveto, ki ga tu-
di zelo rad čitam. Ako bi lahko
dopisoval, bi se večkrat oglašil,
pa mi ni mogoče, ker me muči
revmatizem že mnogo let. Koder
sem hodil, v vseh naselbinah, da-
si v nekaterih šele prvič, sem bil
povsod prijazno sprejet.

Obiskal sem tudi naselbino
Canton, kjer živi precejšnje šte-
vilo naših rojakov. Hrano in
prenočišče sem imel pri znani
slovenski napredni družini Fr.
Guna. V Akronu sem se ustavil
pri Leo Bregarju. V Barbertonu
pri družini John Spelich. V
Warrenu pri družini Anton Jug.
V Sharonu pri družini Martin
Zagar in v Girardu pri družini
Valentin Mihelič. Vsem tem se
najiskrenejše zahvaljujem za u-
ljudnost, naklonjenost in po-
strežbo, enako tudi vsem daro-
valcem!

Jacob Veshovec.

O tem in onem

Johnstown, Pa.—Poleg skraj-
no slabih delavskih razmer se
vedno pripeti kaj rada še kaka
nesreča. Dne 11. avg. je avto-
bus, ki vozi skozi naselbino Tire
Hill, povozil rojaka Cirila Kle-
menčiča in Charlesa Ritza, ko
sta se vracala z unijskega pik-
nika na poti proti domu. Ko sta
šla čez cesto na križišču, je pri-
drvel po klancu bus—pravijo, da
je vozil s hitrostjo do 70 milj na
uro—in ju zadel s tako silo, da
je enega vrgl visoko v zrak, a
drugemu je polomil noge in za-
djal težke notranje poškodbe. O-
ba se še vedno nahajata v Me-
morial bolnici, kot razvidno iz
poročil, v zelo opasnem stanju.
Oba sta člana društva št. 289
SNPJ in samska. Bila sta na hrani
pri dobroznani Dolganovi dru-
žini.

Piknikov in veselje je bilo le-
tos na koše, skoro vsako naših
številnih društev, razen par iz-
jem, je imelo že kar po dve ali
več priredb. Zlasti mladinski
društvi Friendly City in Flood
City sta zelo aktivni. Friendly
City je praznovalo svojo 5 letni-
co dne 25. avg. v prenovljeni
dvorani Slov. del. doma na Mox-
hamu. Poleg domače mladine je
bilo opaziti mnogo gostov iz zu-
nanjih naselbin, med temi tudi
iz Detroita. V lepo okinčani dvor-
ani se je vršil kratek program,
pri katerem je bil navzoč tudi
johnstownski župan Eddie Me-
Kloskey s svojo družino. Njego-
ve hčerke so tudi nastopile in iz-
vajale krasen baletni ples in za-
pele prav lepo, a mala sedemlet-
na Virginia Wards je pa izvajala
akrobatski ples. Človek ne bi
nikdar verjel, da zamore tak
mali otrok tako spretno nasto-
piti in to v spremstvu godbe. Na-
vroče občinstvo je bilo prijetno
iznenadeno, ko je gledalo te male
deklice, ki so stare od 7 do 10 let.
Naš mladi župan ima še vedno
veselje za take reči, kajti on je
bil sam "prize-fighter" in se je
udeleževal cirkuških iger, je
silno energičen in pravijo, da
gre večkrat v vas k predsedniku
ali pa k njegovemu "prijatelju"
senatorju Reedu v Washington.
Ne da bi napovedal avdienco.
Pravi, da želi postati senator,
ker baje je čas, da gre senator
Reed v pokoj.

Socialistični klub št. 5 JSZ bo

priredil svoj piknik dne 9. sept.
v prijaznem Highland parku
(Hogback). Poleg druge zabave
bo na programu mnogo zani-
mivosti in tudi par govorov,
kar bi moralo zanimati vsakega
posameznega delavca. Sociali-
stična stranka deluje za preured-
bo današnjega krivičnega siste-
ma, ki trpinči ljudstvo s pomani-
kanjem kljub temu, da je vsega
v obilici. Vera nima pri tem nič
opravičiti; to naj bo zasebna za-
deva.

Delavstvo potrebuje močno e-
notno fronto brez razlike narod-
nosti ali verskega izpovedanja.
Podkrepi bi moralo svoje last-
no časopisje, pisano v duhu raz-
rednega boja, spoznavati bi mo-
ralo zavajalce, ki pod raznimi
krinkami ribarijo v kalnem. Po-
stali bi radi razni Dolfussi in
Hitlerji in se posluževali nekdan-
je inkvizicije nad ljudstvom.
Proč s takimi štrebarji! Delav-
stva prostor je v socialistični
stranki, ki ima zdrava in pošte-
na načela za bodočnost. Za Slo-
vence, ne "Greinerje", kot jih
hoče neki dopisnik v A. S. opis-
vati, postojijo slov. soc. klub, ki
deluje že mnogo let med nami v
Johnstownu in ki ni bil ustanov-
ljen za profitarstvo, ampak kot
postojanka delavske akademije,
kjer naj bi se ljudstvo izobraže-
valo medsebojno.

Menda, kakor povsod, je tudi
pri nas nastalo toliko točilnic o-
pojnih pijač, da so ena drugi na
poti. Stotisoči so šli po licen-
ce in opremo, sedaj pa lastniki pro-
dajajo dolgčas in tožijo o slabem
businessu. Roosevelt je sicer dal
pijačo nazaj, ampak ljudstvu je
težko dostopna, ker ni evenka.
Kakor izgleda v naši Penni,
bomo letos prekosili s svojimi
strankami celo nekdanje števil-
ne starokrajске stranke, ki jih
je bilo toliko, da je že imela vsa-
ka "oštarja" svojo. Pravijo, da
v tej državi bo letos nič manj
kakor 78 strank. To bo iztere,
kajne!—A. Vidrich, (82).

Piknik novega soc. kluba

Crivitz, Wis.—Vedno pričaku-
jemo dopisa iz naše naselbine,
pa se nihče ne oglasi. Dobrega
je malo, več pa je slabega, kot
povsod drugod. Po suši smo
precej prizadeti, ne pa tako kot
v nekaterih krajih, kjer so utr-
peli veliko škodo na pridelkih in
živini. Upamo in želimo, da bo
boljše v bodoče.

Upamo tudi, da se bo pri nas
kaj predrugačilo politično. Dne
18. septembra bomo namreč ime-
li primarne volitve. Da bi le že
enkrat delavci in ljudstvo na
splošno kaj premislilo, kaj je
treba storiti, da se izboljša po-
ložaj delavcev in farmerjev.
Delovno ljudstvo trpi že dovolj
dolgo in čas je, da se enkrat
zdravimo iz spanja in da pod-
premo delavsko stranko. Ven
iz kapitalistne mizerije in ode-
ruštva!

Kakor vidim, se ljudstvo or-
ganizira na vseh straneh. Tako
se je pričelo ljudstvo tudi v naši
mafni naselbini gibati in upi-
tati kapitalizmu, ki nas tlačil in
nas bo tlačil, dokler se ne bom-
vati delavci zavedli, da se mora
mo politično osvoboditi. Zato
smo tudi pri nas ustanovili soc.
društvo ali klub, v katerega spa-
da več narodnosti, ne le Slove-
ci. Na prošli seji našega kluba
smo sklenili, da priredimo pik-
nik dne 2. sept., na katerem bo
mo imeli več dobrih slov. govor

nikov, ki bodo ljudstvu razložili
pred volitvami važnost delavske
organizacije. Vsi na ta piknik,
ki bo obenem tudi nekaj shod,
da se podučimo o naših potrebah
in dolžnostih napram samim
sebi!

John Kaučič.

Glede spomeniške afere

Pueblo, Colo.—Čital sem o
spomeniški aferi in škandalu, ki
so ga napravili clevelandski ro-
jaki a la Grdina in želim pove-
dati svoje mnenje glede tega
spora. Pustimo jim, naj si po-
stavijo soho Barage, obenem pa
jim svetujem, naj poleg njega
postavijo tudi soho Vodiške Jo-
hance, na drugo stran pa soho
Baragovega kolega Smitha iz
New Yorka, to je tistega mazi-
ljenca, ki je umoril svojo ljubi-
co, jo razrezal na kose in jih
zmetal v morje. Ta sveta tro-
jica, z Vodiško Johanco v sredi,
bo delala čast vsem onim nape-
težem v metropoli, ki si žele v
mestnem vrtu sohe človeka, ki
nima nikakega pomena za slo-
venski narod.

Glede Cankarjeve sohe pa naj
se napravi tako-le: Gl. odbor
SNPJ naj piše ljubljanski obči-
ni, da mu izroči Cankarjevo so-
ho, da jo v imenu SNPJ postavi
na primeren prostor, tako da bo
delala čast vsemu naprednemu
slovenskemu življu in bo obenem
v časten spomin pisatelju same-
mu oziroma njegovim nesmr-
nim delom.

To je moje mnenje glede tega
problema, ako pa ima kateri
drug napredni rojak boljše na-
črt, naj ga objavi. Nikakor ne
smemo dopustiti, da bi kakšni
Grdine norce brili iz Cankarjeve
sohe, katere niso vredni!

Martin Kochevar (21).

VOJNA KOMARJEM

Varstvo žab, ptic in žuželk

Komarji so nevarni prena-
šalci bolezni, zato jih je treba
pobijati. Za njih pobijanje pa
je dobro vedeti, kako prezimu-
jejo. Sedaj namreč na stene
in stropce kleti in kanalnih ro-
vov. Če jih tu uničimo in to
najbolje s plamenom, smo se jih
za poletje rešili. To uničevanje
bi moralo trajati povsod do
prvih toplih pomladnih dni.

Ker jih pa bo po tem uniče-
vanju ostalo še vedno zadosti, da
bodo v začetku toplega letnega
časa izlegli svoja jajca, je treba
nadalje skrbeti tudi za to, da se
odpravijo njih zarodišča. Ko-
marjeva samica izleže v stoječe
vode, mlake, gnojnišnice itd. do
200 jajčec. Pri silovitem raz-
množevanju tega mrčesa dobi
vsaka samica na ta način mili-
jone in milijone potomcev. To-
rej bi bilo treba poskrbeti za
odpravo vseh nepotrebnih mlak,
za pokritje gnojnih jam in tako
dalje.

Med pripomočke za pobijanje
komarjev spada poleti varstvo
žab in predvsem vseh ptic, ki ži-
ve od žuželk, zlasti lastovk. Po-
skrbimo, da se čim bolj razmno-
žijo s tem, da jim po vrtovih,
parkih in gozdovih obesimo u-
netnih gnezdic. Ker gnezdi-
jo takšne ptice najrajši po živih
nejah, je treba seveda upošte-
vati tudi to.

V tekoči vodi komarska zalega
propade, zato si lahko pomagamo
s tem, da spravimo jarke
td. poleti v zvezo z rekami. Kjer
o ali pa odprava mlak ni mo-
roča, si pomagamo tudi s tem,
da vodo poskropimo s petrole-
jem.

Policija v službi podjet-
niške asociacije

Pogrome na "rdečkarje" v San
Franciscu so inspirirali pod-
jetniki, katerim je policija da-
jala redna poročila o aretaci-
jah

New York.—Liberalna revija
Nation je v številki z dne 29.
avgusta objavila dokumente, ki
pokazujejo, da je policija v San
Franciscu v službi podjetniške
asociacije in da so za vse pogro-
me na radikalce odgovorni open-
šaparji.

Dokumenti pokazujejo, da je
policija v San Franciscu—in tu-
di v drugih californijskih me-
stih—le marioneta podjetniških
interesov. V navalih s pričetkom
generalne stavke je policija da-
jala redna poročila podjetniški
asociaciji o aretacijah "rdečkar-
jev".

Reviji Nation sta prišli v roke
dve taki poročili, katerih vzor-
ce je objavila. Poročili vsebujeta
imena, naslove in varščino 172
"rdečkarjev". Prav tako tudi i-
mena policajev in "akupine", ki
so izvršile vpade in aretacije.
Poročili se vjemata 95% s sod-
niškimi rekordi.

V roke sta prišli neki osebi
slučajno: v sodnijski dvorani jih
je izgubil neki policaj, neki o-
pazovalec jih je pa pobral. Civil
Liberties unija v San Franciscu
jamči za avtentičnost teh poro-
čil in pravi, da jih je priprav-
ljena pokazati z drugimi "zaup-
nimi" dokumenti, ki so ji prišli
v roke, odgovornim preiskoval-
cem, ki se zanimajo za stvar.

Na podlagi teh dokumentov je
edini logični zaključek, da je po-
licija v San Franciscu z župa-
nom Rossijem in governorjem
Merriamom vred le oproda pod-
jetniške asociacije. Prav tako
tudi, da je sedanji antirdečkar-
ski val inspirirala in ga vodi ta
organizacija openšaparjev. Tu-
di kapitalistično časopisje je le
orodje teh interesov.

Razvidno je tudi, da je bil za
ves pogrom proti radikalcem iz-
delan skrbno pripravljen načrt.
Vpadi na delavske urade in dvor-
ane po čuječnikih in policiji,
razbijanje istih ter številne are-
tacije in barbarsko pretepanje
aretirancev—vse to je bilo skrb-
no zasnovano. Oblasti so ga izva-
jale ta načrt in poročale o svo-
jem delu pravemu instigatorju,
Albertu Boyntonu, direktorju
podjetniške asociacije.

V isti številki revije Nation
je tudi stotine imen "rdečkar-
jev", ki so bili zadnje čase pri-
jeti v raznih krajih Californije.
Bili so ne samo prijeti, marveč
mnogi tudi barbarsko trpinčeni
in nekateri izgnani. Policija je
mnogim polomila kosti, jih tol-
kla po spolovilih, po prstih, po
glavi—kjer je "najbolj zale-
glo". Par žrtev tega hitlerskega
barbarizma je tudi umrlo na po-
sledicah trpinčenja.

Vse to se je zgodilo izven stav-
ke v San Franciscu, oziroma se
še dogaja. Avtor poročila Lew
Levenson pravi, da se more ta
gonja proti "radikalcem" pri-
merjati le z divjanjem Hitler-
jevih kohort v Nemčiji. Gonja je
zadila v vso nasilnostjo pose-
bno v gornjem delu Californi-
je, predvsem v okolici San Fran-
cisca in San Pedra.

Aretirani, ker so piketirali re-
lifnikarje

Baltimore, Md.—Dvajset o-
seb, med njimi žena profesorja
Mitchella, uglednega ekonoma in
socialista, je bilo aretiranih pred
relifno postajo radi piketiranja.
Protestirali so proti znižanju
podpore in obenem namenoma šli
"na sprehod" pred relifno po-
stajo, da kontestirajo pravico do
piketiranja. Slednje je policija
namreč zabranila. O stvari bo
imelo končno besedo sodišče.

Zeharoff v zvezi z ameriškimi
munijskimi magnati

Washington, D. C.—Senatni
članek, ki prihodnji teden začne
s preiskavo glede stikov ameri-
ške munijske industrije s tuje-
zemskimi interesi, je zadnje me-
sece nabral obilo materiala. Ka-
kor se čuje, je odsek odkril, da
so ameriški magnatje streliva v
zvezi z evropskim kraljem muni-
cije in orožja Sir Basilom Zaha-
roffom.

Čikaška razstava: Ple-
Canadian klubu.

Volitve v Minneapolis
kolektivno pogaja

Unija voznikov tovornih
ima majhno večino

Minneapolis, Minn.—
torek so bile volitve zasto-
pa kolektivno pogajanje
ni nameščencev pri 166
skih in ekspresnih t.
Kolikor je doslej znano,
oddanih 672 glasov za un-
nikov tovornih avtov, ki
vodila dve stavki; 613
je bilo oddanih za "neo-
zastopnike in 107 glasov
testiranih.

NEVARNOSTI VIT-
LINIJE

"V svoji praksi," piše
angleški zdravnik pro-
Claywood, "srečujem vse-
gosto ženske, ki kažejo
gost nezadostne prehrane,
žive v dobrih gmotnih pa-
Pri ženskah, ki kažejo to-
zaradi ubožnosti, lahko r-
voda dve stavki; 613
je bilo oddanih za "neo-
zastopnike in 107 glasov
testiranih.

Claywood nadaljuje z
vitvijo, da je učinek takš-
smiselnih shujševalnih ku-
tisti, ki si ga nobena žem-
želi: pretiravanje vodi
ne samo do težkih bole-
posledic, temveč tudi do
časnega — postarjanja
tovitev bo menda najbolj

POLŽJE FARME — NO-
DOHODKOV

Pri Inomostu je te dni
lo poslovati podjetje, ki
z rejo — polžev. Sicer
nič novega, v Švici je že v
šnih farm in na Tirolskem
la do nedavnega tudi že
pa se ni obnesla. V novi
preiskusajo nove metode
upajo, da jim bo sreča mi-
Polži so v Italiji in na
coskem zelo priljubljena
eksportiranje lepih, m-
polžev tja obeta velike d-
Ja vsakega lepega polža d-
Zee lahko deset avstrijski
šev, brezposelnim, ki jih
jo zanj, pa plačujejo za
gram 25 gročev. Zivali d-
štirikrat letno 30 do 40
seveda pa traja polni d-
dokler se jajce spremeni
no, prodajajo blago.

Reja polžev ni posebej
V novi farmi imajo n-
"klet", ki sestoji iz kv-
rih, v zemljo v obliki kv-
pritrjenih desk. V tej
ležejo neštet polži svobod-
travi, mahu in grmovju.
ne popihajo preko ogr-
n'e vrhni rob namazan
krenim vitriolom in ta d-
tako neuprijetno diši, da se
jo rajši takoj nazaj vz-
zleze v prostot.

Čikaška razstava: Colnarji na lagunu v tekmi za nove brade. Vsi se hkrati obrijajo in oni,
kateremu najprej zraste nova brada, dobi nagrado.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

RAJSKA "POLITIKA" O AMERIŠKIH SLOVENCIH

...društvi, o delavcih, pisateljih, Molkov, Jonte, Zajca, Krašnji, Zupančiču, Ovu, o Rajske dolini, o ...

...razširjeni srbski list ... "Politika" je dne ... trikolonski ... ameriških Slovincih, v ... iz našega izseka ... življenja, zadevo Rajske doline in milijonarja Gorsetu ...

...se začel z besedami: ... Slovinci pet ... v dolarji v žepih. Pred ... so se odprali ... drugi ... Ena tretjina ... rudnikih, ... Ostali ... dela nimajo ... legitimacije brez ... Le neznatno ... bogatelo in zdaj ... domovino, da obišče sorodnike.

...iz Amerike niso tajili, ... v deželi prosperitete ... veliki ... Njih pri- ... naših ljudih ni ... razveseljivo. Potrdili ... jih je domači tisk ... Srbi v ... sokolske do- ... denarja za ...

...Slovenec se ne godi ... jih je brez dela. ... Slovinci od vseh ... najbolje orga- ...

...piše dopisnik, koliko ... gledaliških oz. ... družin, pevskih zbo- ... domov, koliko so ... denar v ban- ... brezposelnosti, ki so ... pogosti so samom- ... Potem na- ...

...prvi iz Balkana so pri- ... Slovinci. Sprva so ... ure. Smatrali so jih, ... Slovinci, za ži- ... jim Američani ... jih linčali. V to- ... dobivali najhujše de- ... niso imeli. ... svetega Barba- ... Jane- ... pisane uni- ... Prireja- ... delikovanja, ... pa so bili ... bila, da ... zmede- ... kmeti, love ... prišli bolj zaved- ... se začeli boriti ... tako je ... življenje med Slovinci. ... mnogo pre- ... denunciacije na ... Tovarniške upra- ... društva sve- ... tiste za katere so jim šepeta- ...

...pripoveduje dopisnik, ... delavci v Slovensko narodno ... ki ima razne ... "Pro- ... druge ...

...poglavjih ome- ... literate v Ameriki ... Ivana Molk, ... Zupančič, ... Omenja ... iz ... družbi v ...

...izhaja ... veliki roman ... Cankarje- ... njem lepo ... Molek ... samo ... "Dva sve- ... svetovno vred- ... prv- ... znanostno zrodo- ... Ameriki". ... zapisal več be- ... o njezo- ... kat rim se ...

leto enkrat ali dvakrat spustijo tamkajšnji fantje, da pregleda- jo jamo. Ko so se v nedeljo 5. avgusta spet spustili po vrvi v jamo, so našli v jami dve trupli: po obleki so presodili takoj, da gre za žensko in moškega. Ob- vestili so o tej najdbi orožnike v St. Vidu. Domislili so se iz- ginulega para Faganelove in Jel- čiča, obvestili o tem Faganelovo sestro, ki je takoj prišla k brez- nu, kjer so ji pokazali sandale, ki so jih našli v jami ob žen- skem truplu. Sestra je takoj spoznala v njih čevlje svoje se- stre. Tako je bilo pojasnjeno, da sta v tej jami našla smrt Jel- čiča in Faganelova. Truplo Jel- čiča je bilo še precej ohranjeno, ker je ležalo pod neko slamnja- čo, ki so jo vrgli pred meseci v jamo, truplo Faganelove pa je bilo že zelo razpadlo. Na nek- kem drevesu ob breznju so našli vrezani črki F J, začetnici rod- binskega imena. Izvršila sta samomor tako, da je Dušan na robu brezna ustrelil najprej Da- nilo v glavo ter je strmoglavila s kroglo v glavi v brezno, nakar si je pognal kroglo v glavo tudi Jel- čič.

Ostanke njenega trupla so po- ložili v krsto skupaj s truplom Jelčiča ter krsto pokopali v Dravljah.

Nesreča.—Iz Dobrave poroča- jo o smrtni nesreči posestnika Antona Babnika, starega 37 let. Peljal je težko naložen voz po cesti, pa sta se nenadoma konja splašala in je vrglo Babnika pod voz. Težko naloženi voz je šel čez Babnika ter mu zlomil hrb- tenico. Brzo so ga prepeljali v ljubljansko bolnišnico, a je že čez uro podlegel smrtnim po- škodbam.

Pogorela domačija.—V soboto 4. avgusta je pogorelo gospo- darsko poslopje posestnika Per- šuha Alojza v Stražgonjih pri Ptuj. Ogenj je povzročila naj- brez iskra iz dimnika, ki je za- žgala slamnato streho poslopja; gospodarski in stanovanjski del sta bila pod isto streho in tako je ogenj uničil celo domačijo, pogorelo pa je tudi mnogo sena in slame, mnogo pšenice in rži, nekaj strojev in mnogo živil. Gasilci iz Šikol so uspeli le to- liko, da so ogenj lokalizirali.

Osumljeni Seršetovega umora so bili izročeni sodišču. Policia je sestavila mnogo gradiva, ki po obsegu celo presega gradivo o Malijevem umoru svoje žene. Seršetovega trupla niso še našli vsega. Kakor smo poročali, so našli na Golovcu prekuhan kosti rok in nog. Kje je glava, kje so ostali deli trupa, kam je bilo vrženo prekuhan meso trupa—vse to so še uganke, ki jih skuša policija še vedno rešiti, a ji doslej ni uspelo. Preiskali so ves Golovec in preiskali tudi grajski hrib—javilo so se priče, ki so trdile, da so videle v nede- ljo po umoru osumljenca Roz- mana na Gradu—, a niso našli ničesar. Preiskali so tudi dno Ljubljane, a za Seršetovimi ostanki ni nobene sledi. Areti- rani Rozman taji vse in ne izda niti besede. Zdaj ve, da je šla njegova ljubica Jožeta, hči Ser- šetove žene; v Ljubljano ter odnesla s sabo vse skrivnosti. Mogoče bo v preiskavi pod te- žo indicij vendarle priznal zverin- ski umor.

Samomor.—V Celju si je na svojem stanovanju z britvijo pre- rezal vrat 34-letni steklarski pomočnik Jože Vetrnik, zapo- selen pri tvrdki Wesner. Vetr- nika so takoj prepeljali v bolni- šnico, a je že čez uro podlegel ve- liki rani na vratu. Wesner je bil mož gostilničarke v Gosposki ulici. Zakaj je šel v smrt, ne vedo.

Po enem letu najdeni trupli dveh samomorilcev

Lani 18. avgusta sta izginila od doma dva mlada zaljubljen- ca: 20-letni zobotehniški prakti- kant Dušan Jelčič in 19-letna studentka Danila Faganelova, doma iz Dravlj nad Ljubljano oz. iz Zgornje Šiške. Oba sta se imela zelo rada, a sta lani po- begnila od doma. Ni znano, ali so starše nje ali njega branili in preganjali to ljubezen, ali pa sta mlada človeka čutila pomanjka- nje moči za nadaljnje življenje. Zapustila sta pismi, kjer pravi- ta, da odhajata iz življenja. Iskali so ju, a niso našli.

Šele zdaj so po naključju našli njuni trupli. Pri Podutiku nad Ljubljano je v brezn. globokih jam. Največja je tako imeno- vana Breznjeva jama, ki je široka 10 metrov, globoka pa 25 metrov. V to jamo se vsako

Problemi priseljencev

Certifikati za domače delo

Vprašanje: Pravijo, da je zo- pet dovoljeno delati doma, ali da je treba dobiti neke certifikate? Kje naj jih dobim?

Odgovor: Ako imate pravico do "home work", morate najprej stopiti v dotiko s tovarnarjem, ki oddaja delo za izdelovanje do- ma, kajti prošnjo na Code Au- thority morata podpisati oba, delavec in zastopnik delodajalec. Sledeči morejo dobiti certifi- kate: 1. Oni, ki trpijo radi kake fi- zične hibe; 2. oni, ki morajo o- stati doma, ker morajo oskrbo- vati kako osebo; 3. oni, ki so va- jeni delu doma in so prestari, da bi se prilagodili delu v to- varni.

Pravica ameriških državljanov do vstopa v inozemske dežele

Vprašanje: Vseled političnih razmer v nekaterih inozemskih deželah nastane vprašanje, da li se more naturaliziranemu ame- riškemu državljanu zagotoviti, da bo mogel vstopiti v svojo roj- stno domovino, ako dobi ameri- škí pasport. Ali bo državni de- partment podpiral takega dr- žavljana, ako ne more zlahka dobiti vize od dotičnega inozem- skega konzulata?

Odgovor: Skoraj vse inozem- ske vlade zahtevajo vizo na pas- portu s strani inozemskih dr- žavljanov, ki hočejo vstopiti v do- tično državo. Te vize dajejo konzularne in diplomatske oblasti teh držav in previdno je, da se jih dobi pred odhodom iz Zdrženih držav. Mednarodno pravo priznava pravico vsake države, da zabrani vstop oziroma dovoli pod gotovimi pogoji. Dr- žavni department je večkrat iz- javil, da odklanja posredovati pri dobivanju vize s strani za- stopnikov inozemskih držav.

Ni treba pasporta za potovanje v Kanado ali Mehiko

Vprašanje: Mora naturalizira- ni ameriški državljan imeti pas- port, ako hoče obiskati Kanado ali Mehiko?

Odgovor: Ni treba pasporta, ali umestno je imeti s seboj dr- žavljanško spričevalo.

Izbira poklica

Vprašanje: Moj sin se pri- pravljaj na vstop v "college" in jaz bi rad znal, kje bi lahko do- bil strokovnjaški nasvet glede tega, kak poklic naj si izbere. Katera profesija je manj natla- čena in katera nudi najboljše prilike za zaposlenje?

Odgovor: Prosvetni urad od U. S. Department of Interior je izdal brošurice "Guidance Leaf- lets", ki so jako umestne v reši- tvi takega problema. Vrsta bro- šuric obravnava razne profesije: pravo, zdravništvo, zobarstvo, časnikarstvo, glasbo, knjižni- čarstvo, arhitekturo, civilno in- ženirstvo, električno inženir- stvo, mehanično inženirstvo, le- karstvo, bolničarstvo, gozdar- stvo, živinogojništvo itd. Opi- sujejo se učni tečajji, šolnine, ko- liko ljudi je zaposlenih v doti- čni profesiji, kolik je zaslužek in kake izgled imajo absolventi do dela. Vsaka brošurica stane 5c in se more dobiti, ako se piše na U. S. Government Printing Of- fice, Division of Public Docu- ments, Washington, D. C.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904

2637-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Podporna Jednota

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois

Tel. Rockwell 4994

GLAVNI ODBOR S. N. P. J.

UPRAVNI ODBOR:

VINCENT CANKAR, predsednik.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FRED A. VIDER, gl. tajnik.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
LAWRENCE GRADISHEK, taj.bol.odd.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN VOGNICH, gl. blagajnik.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FILIP GODINA, upravitelj glasila.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI:

FRANK SOMRAK, prvi podpredsednik.....996 E. 74th St., Cleveland, O.
JOHN E. LOKAR JR., drugi podpredsednik.....1198 E. 170th St., Cleveland, O.

GOSPODARSKI ODBOR:

MATH PETROVICH, predsednik.....595 E. 140th St., Cleveland, O.
ANTHONY CVETKOVICH.....983 Seneca Ave., Brooklyn, N. Y.
JOHN OLIP.....149 S. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.

POROTNI ODBOR:

JOHN GORSEK, predsednik.....414 W. Hay St., Springfield, Ill.
ANTON ŠULAR.....Box 27, Arma, Kan.
JOHN TRČELJ.....Box 257, Strabane, Pa.
FRANK PODBOJ.....Box 61, Parkhill, Pa.
FRANK BARBICH.....10010 Parkgrove Ave., Cleveland, O.

NADZORNI ODBOR:

FRANK ZAITZ, predsednik.....3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
FRED MALGAI.....25 Central Park, Peru, Ill.
JACOB AMBROZICH.....418 Pierce St., Eveleth, Minn.

POZORI!—Korespondenca s glavnimi odbori, ki delajo v gl. uradu, se vrši tabele:

VRA PIRMA, ki se nanašajo na posle st. predsednika, naj se nanašajo na predsedništvo. VSE DENARNE politične in stvar, ki se tičejo gl. upravnega odbora in jednote vobse naj se pošiljajo na gl. tajništvo.

Vse zadeve, ki se tičejo st. bolniške podpore, naj se pošiljajo na bol. tajništvo.

Vse zadeve v zvezi s blaginjskimi posli, naj se pošiljajo na blaginjsko.

VSE PROŠBE glede umestitve v gl. upravni odbor naj se pošiljajo Frank Gajnu, predsedniku nadzornega odbora.

VSE PRIZIVI na gl. porotni odbor naj se pošiljajo na John Gortch, predsednika porot- nega odbora.

VSE DOPIRE in drugi spili, naslanila, uzmet, naslanila in spili vsi, kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na "PROSVETA", 2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

NOTE: Correspondence with the Supreme Office should be addressed as follows:

Communications for the supreme president should be addressed to him.

All remittances of money and business concerning lodge and members other than club benefit should be addressed to the secretary's office.

Matters of such benefit should be addressed to the assistant secretary.

Financial matters under the jurisdiction of the treasurer's office should be taken up with him.

Complaints concerning the work of the executive board should be addressed to Frank Zaitz, chairman of the Board of Supervisors.

Charges, complaints and appeals should be addressed to John Gortch, chairman, Judicial Committee.

Duplikat državljanškega papirja

Vprašanje: Dobil sem lani "pr- vi papir", ali izgubil se je v po- žaru. Kje naj dobim prepis in koliko stane?

Odgovor: Po novem zakonu znaša pristojbina za duplikat iz- gubljenega ali uničenega "prve- ga" oziroma "drugega papirja" le en dolar, mesto \$10 kot dose- daj. Prošnjo je treba poslati na District Director of Naturaliza- tion v svojem okraju. V to svrhu služi tiskovina 2600, ki se more dobiti od vsakega naturalizacij- skega urada.—FLIS.

Dollfuss v rokah Hitlerja

Ni se upal odločno nastopiti pro- ti kakemu hitlerjercu

Belgijski socialistični list "Na- rod" v Bruslju piše povodom Dollfussovega umora naslednje:

"Ta Dollfuss, verni ali mno- go manj inteligentni učenec čr- nega katoliškega škofa (prela- ta) Seipla, bo ostal vedno črno ime v zgodovini avstrijskega naroda. Vsa leta je svojo neod- krito diplomacijo posvetil samo enemu edinemu cilju: da porušil siljajno delavsko socialistično gi- banje v Avstriji, ki ni bilo samo vzor konstruktivnega socialnega in kulturnega dela, marveč ohe- nem edina čvrsta opora neod- visnosti in stabilnosti avstrijske države.

Dollfuss je bil ono žalostno o- rodje v rokah inozemskega dik- tatorja, ki je vsak dan potuhtal najneverjetnejše provokacije, da požene avstrijske socialne demo- krate k odporu in uporu in dobi

s tem priliko, da v krvi udal vse delavsko gibanje.

On je to storil proti socialni demokraciji, stranki, ki je už- vala večkrat v glasovanji izra- ženo zaupanje celega polovice av- strijskega naroda. Stori je to proti stranki, ki je nepreneho- ma ponavljala svojo ponudbo za najskrenejše sodelovanje v vsemih ustavnih elementi v svrhu vpo- stavitve reda, miru in demokra- cije v Avstriji.

V februarju 1934 je Doll- fuss mogel stopiti pred svojega rimakega gospodarja z a krvjo socialističnih mučnikov okrvav- lenimi rokami in mu poročati, da je dovršil svojo nalogo. In po vsem svetu so se fašisti in reak- cionarci in oni, ki mrze sociali- stično delavsko gibanje, pridru- žili a svojimi čestitkami čestitki duceja. Poglejte ga človeka čvr- ste pesti, pogledajte čvrsto avtoritativno vlado, so vzikali na ves glas.

Od takrat smo videli na delu to vlado, čvrsto in avtoritativno. Pod njo se je Avstrija pogrezla- la v vedno večji kaos. Ni ga dne- va brez atentata, brez hudih eksplozij. Hitlerjevo gibanje, o- svobojeno svojega edinega iz- rečnega nasprotnika, socialne demokracije, se je lahko mirno razširjalo. Dollfuss je vsak dan bolj grozil, pisal zakone druge- ga bolj drakonskega kakor one- ga, toda to mu ni nič pomagalo. Nacionalistični terorizem je na- predoval ob javni pomoči z naj- višjih mest.

Toda Dollfuss, ki je hladno- krvno odredil, da se pobije sto- tina šubunderjev, ki je obeal Wallischa in mnogo drugih so- cialističnih mučnikov, ki je prav do trenutka svoje smrti mučil v zaporu legitimnega pre- sednika dunajske občine Seitz, plemenitega človeka, Dollfuss, ki je bil sponosen, da je izvršil proti socialistom največje gro- zote, ni imel poguma, da bi se bil dotaknil kože le enega same- ga hitlerjevskega terorista.

—D. P.

Predsednik klerkov imenovan v eksekutivo ADF

Cincinnati, O. — George H. Harrison, predsednik unije že- lezniških klerkov, je bil po ekse- kutivi Ameriške delavske fede- racije imenovan za osmega pod- predsednika federacije. To me- sto je prej imel James Wilson od Patternmakers unije, ki je bil poražen na zadnji konvenciji, vso- denar je odstopil tudi iz eksekutive federacije.

Unija železniških klerkov je bila lanske leto na osmem me- stu v številu članstva federacij pridruženih unij. Imela je 60,- 000 članov, toda je od lanskega leta narasla.

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveta"? Podpirajte svoj list!

Čikaška razstava: Paviljon "Hoganska vas" na otoku.

Emile Zola:

GERMINAL

POSLOVENIL ALFONZ GSPAN

Na srečo je bila noč temna. Bebert je planil, se obesil na polenovko, da se je vrhica odtrgala. Pognal se je v dir, vihteč ribo po zraku kakor kakega papirnatega zmaja, za njim pa onadva, vsi trije so šli v kolop. Trgovka je začudena prišla iz prodajalnice, ne da bi vedela, kaj se je zgodilo in ne da bi razločila gruče, ki se je izgubljala v temo.

Ti malopridneži so bili strah in trepet te pokrajine. Kakor divja tolpa so jo bolj in bolj napadali. Sprva so se zadovoljevali z Voreux-jem, prekopicavali so se po premostu, da so prihajali z njega kakor zamorci, se igrali skrivalnice med skladovalnicami lesa, med katerimi so izginjali, kakor da so na dnu pragozdov. Potem so si osvojili nasip, se drčili po zadnjici tam, kjer je bil gol in še ves vroč od jamskega ognja, plazili so se med robidovjem na starem delu, skriti po cele dneve in igrajoči se kakor nečedne miši. In nato so osvajali dalje, hodili so se pretepat do krvi med zloženo opeko. Tekali so po travnikih in jedli brez kruha razne mlečnate bilke, iztikali po bregovih prekopa, lovili kapelje in jih jedli sirove, hodili so še dalje, kolovratili na kilometre daleč, prav do Vandamskega gozda, kjer so se spomladali ponujali z jagodami, poleteli pa z lesniki in borovnicami. Kmalu je bila vsa neskončna ravnina njihova.

Zmerom večje nagnjenje k tatvini jih je tako gonilo od Montsouja do Marchiennesa, da so nenehno oprezali po cestah kakor mladi volčiči. Jeanlin je bil poglavar na teh pohodih in je vodil svojo četo od plena do plena; kradli so čebulo na njivah, plenili sadovnjake, vdrali v izlozbe. V okolici so dolžili stavkojuče rudarje, govorili so o močni roparski tolpi. Nekega dne je prisilil Lidijo, da je okradla mater, morala mu je prinesiti dva tucata ječmenovih sladkorčkov, ki jih je Pierronka imela v kozarcu na polici med oknom; dekle je tako trepetalo pred njegovo zapovedovalnostjo, da ga ni izdalo kljub temu, da je bilo tepeno. Najhuje pa je bilo, da je vselej obdržal največji del zase. Tudi Bebert mu je moral zmerom dajati svoj plen in je smel biti vesel, če ga poglavar ni zbunkal in vsega skupaj obdržal zase.

Ze nekaj časa ju je Jeanlin zlorabljal. Lidijo je pretepal kakor zakonsko ženo, a z Bebertovo zaupljivostjo se je okoriščal, da ga je zapletal v neprijetne pustolovščine, ves blažen, da je vlek za nos tega hrusta, ki je bil mnogo močnejši od njega in bi ga bil s pestjo lahko zdrobil. Oba je preziral, ravnal z njima kakor s sužnjema, jima pripovedoval, da ima za ljubičico nek kraljičino in da onadva nista vredna, da bi ju njej pokazal. In res je bil pred tednom dni izginil na koncu neke ulice, kjer se odceplja steza, in jima je poprej ostro prepovedal, da bi se vrnila v kolonijo. Prej pa je šel pobasat plen.

Tako se je zgodilo tudi danes.

— Daj, je dejal in iztrgal tovarišu iz rok polenovko, ko so se bili vsi trije ustavili na nekem ovinku blizu Requillarta.

Bebert se je postavil po robu.

— Riba je moja, da veš. Saj sem jo jaz vzel.

— Ha, kaj? je zavpil. Imel jo boš, če ti jo bom jaz dal, nikakor pa ne danes; jutri, če je bo kaj ostalo.

Odrinil je Lidijo, postavil oba drug poleg drugega kakor oborožena vojaka. Potem je šel mimo njiju:

— Zdaj bosta tako ostala pet minut in se ne bosta obrnila... Primojdunaj, če se obrneta, vaju bodo požrle zveri... In potem pojdetta naravnost domov, če pa se boš, Bebert, spotoma dotaknil Lidije, bom vedel, pa te bom zadel.

Tedaj je izginil v temo tako tiho, da se ni

niti slišalo stopinj njegovih bosih nog. Otroka se pet minut nista ne premaknila ne ozrila iz strahu, da ne bi dobila od koga, ki je neviden, zausnice. V njiu se je v tem skupnem strahu polagoma vnela velika ljubezen. Nenehno je mislil, da bi jo prijel, da bi jo zelo močno stisnil k sebi, kakor je videl, da delajo drugi; pa tudi ona bi rada, da bi bil za spremembo tako ljubeznjiv z njo. Ali niti on niti ona se ne bi drznila, da bi se ne pokorila zapovedi. Ko sta odhajala, nista hodila objeta, četudi je bila noč zelo črna, ampak stopala sta drug poleg drugega, željna in obupana, ker sta bila prepričana, da bi jima poglavar odzadaj prisilil klopoto, če bi se dotaknila.

Ob istem času je prišel Štefan v Requillart. Sinoči ga je bila Mouquetka lepo prosila, naj pride, pa je res prišel; sramoval se je, četudi se je porajalo v njem nagnjenje do tega dekleta, ki ga je oboževalo kakor samega Boga, pa si tega nagnjenja ni hotel priznati. Pač pa je namerjal narediti z njo konec. Obiskal jo bo in ji razložil, naj ne hodi za njim zavoljo tovarišev. Zdaj ni bil čas za veselje, pa tudi pošteno ni bilo, predajati se nasladam, ko ljudje poginjajo od lakote. Ko pa je ni našel doma, se je odločil, da jo počaka, in je gledal sence, ki so hodile mimo.

Pod izvaževalnim odrom, ki je bil ves v razvalinah, se je odpiral napol odkrit šaht. Navpičen tram, ki je nosil kos ostrešja, se je zdel od strani kakor vešala nad to črno jamo; iz razkopanega zidanega pregradka je raslo dvoje dreves: jerebikovca in platana, kakor da raseta iz dna zemlje. Ta kot je bil divji in zapuščen, vhod v brezno je bil obrasel s travo, zatrpan je bil s starimi debli, prepreden s trnjolico in glogom, kjer so le penice gnezdirle spomladi. Ker se je hotela družba izogniti velikim stroškom za vzdrževanje, je že deset let nameravala zasuti to mrtvo jamo, toda odlašala je, dokler ne uredi v Voreuxju ventilatorja, kjer je bila nameščena prezračevalna naprava za oba šahta, zvezana med sabo na dnu Requillarta, čigar nekdanji izvozni šaht je služil zdaj za dimnik. Utrdili so le opaz s prečnimi gredami, ki so preprečevale izvažanje, ter opustili gorenje rove, pa so nadzirali le rove na dnu, kjer je plapolala peklenska peč, ogromen kup žarečega premoga, in delala tako močan preprih, da je zrak strujal kakor burja od enega konca do drugega v sosednji jami. Iz previdnosti, da bi se mogli še vedno povzpensjati in spuščati, je bilo odrejeno, da se vzdržujejo v šahtu lestve, a ker se ni nihče menil za to, so lestve trohnele v tej vlagi in počivališča med eno in drugo lestvijo so se tudi že porušila. Zgoraj je gostorobidovje zapiralo vhod v šaht; ker pa so na prvi lestvi manjkale prečke, se je bilo treba, če se je človek hotel spustiti vanj, obesiti na korenino jerebikovca in se potem na slepo spustiti v temo.

Štefan se je skril za grm in je potrpežljivo čakal. Nenadoma je zaslišal med vejami, da se nekaj plazi. Mislil je, da je splašil in pregnal belouško. Toda začudil se je, ko se je hitro zasvetila vžgalica, kar ostrmel je, ko je spoznal Jeanlina, ki je prižigal svečo in se spuščal v globino. Bil je tako silno radoveden, da se je približal jami: deček je bil izginil, slaba svetloba je prihajala z drugega počivališča nad lestvami. Trenotek je okleval, potem pa se je vrغل dol, držeč se za korenine, in je mislil, da bo zletel pet sto štiri in dvajset metrov globoko, kolikor je merila jama; tedaj pa je začutil pod sabo prvo prečko. Tiho se je spuščal Jeanlin in ni najbrže ničesar opazil. Štefan je videl pod sabo svetlobo, ki se je pogrezala globlje in globlje, a dečkova orjaška in strahotna senca je plesala, kakor so nihale pohabljenе noge.

(Dalje prihodnjik.)

preje lepo, ko je imela zdrave oči. In sedaj? Kadar zvečer vzame steklo iz očesa, zija iz očnice krvava rdeča praznina, kakor kakšen krvav in topel prepad. Tedaj se vsakokrat cela strese in zgrozi.

— Pohabljen... za zmeraj! Nekega večera je izginila.

Dolgo je blodila in ni niti čutila utrujenosti. Pred njo se je na mah prikazala motna reka. Bil je mrak in vse je bilo tiho in neprijazno. Nekam temno in žalostno je voda valovala. V daljavi se je videla motna silhueta mesta, iz katere so pošastno štrleli cerkveni stolpi in fabriški kamini. Čul se je lajež psa in v bližini je ponavljal čuk svojo monotono pesem.

Spomnila se je, kako gotovo zdajle doma joka mati za njo. In bilo ji je težko. Zagledala se je v blatne rečne valove.

— Tam doli na dnu bo tako tiho, a tu bodo vsi jokali na glas!

... — je pomislila in to jo je zganilo.

Kot nezavestna je stopila na rob brega. Še enkrat je pogledala vse okoli sebe pozorno. In vrgla se je v vodo.

Čez dva dni so jo izveleli mrtvo iz vode.

Slabo in izčrpano telo sedemnajstletne cvetlice, ki je prezdaj ovenela, je ležalo skrčeno v belem lesu. Refleks njenega belega krila jo je obkroževal kot aureola. Počesani črni lasje so bili pazljivo pripeti ob lepo blede čelo. Brezkrvna mala usta so izgledala kakor da nekaj tiho izgovarjajo. Ali to je prihajalo le od plamtanja sveč. Obrazne črte so bile ponekod ledeno umirjene, toda roke so bile čvrsto skrčene. Kot bi hotele koga objeti. Koga? ... Vidno je bilo, da go se napejale kakor bi jih položili ravno ob telu.

Vse je bilo končano in to ni bil več nikakšen sen.

Na njenih nesrečnih očeh je bila napisana obtožnica. Stekleno oko je neprijetno zrlo, dočim je ono drugo bilo priprto in izgledalo je, kakor da sprašuje:

— Kaj sem zakrivila, da ste z menoj postopali brez usmiljenja? Mar je bilo potrebno, da mi vzamete srečo in kruh, ko ste mi že ugrabili oko?

Največja žival vseh časov

Okostje gigantozavra, starega sto milijonov let!

Ze dvajset let je cela četa učenjakov v berlinskem naravoslovnem muzeju na delu, da bi sestavila neštete kosti in delce kosti največje pošasti vseh časov v smiselno celoto. Polagoma se dviga pred njimi ogromno okostje, za katero pa ta čas še nimajo pripravnega razstavne prostora, kar ni čudno, saj meri nestvor samo v višino več nego tri nadstropna hiša.

25 let bo tega, kar je neki farmar v bivši Nemški Vzhodni Afriki opozoril nemške paleontologe, da so v bližini kraja Fendaguru ogromne množine kosti prastarih živali. Takoj se je organizirala ekspedicija, ki je napravila tudi v resnici velike najdbe. Našli so poleg drugega okostja elafrozavra, dioreozavra in brahiozavra, ki so jih že poznali, najvažnejša pa je bila najdba živali, ki so jo zaradi njenih orjaških izmer imenovali gigantozavrus. Seveda pa je niso našli sveže in spravljene, temveč je bilo okostje zdrobljeno v dosti več nego 100.000 kosov, ki so jih morali vsakega posebej skrbno pripraviti in konservirati. To se je zgodilo še v Tandaguruju. Kratko pred svetovno vojno so potem vse te kosti spravili v Nemčijo, da jih tam zložijo skupaj. In to delo traja sedaj že 20 let. A glavno je sedaj menda opravljeno, kajti učenjaki izjavljajo, da bo v dveh letih že vse končano. Do takrat bodo strašnemu okostju zgradili tudi posebno streho.

Starost gigantozavra je silovita. Cenijo ga na 100 milijonov let. Dobro, da ni za 100 milijonov let mlajši!

— Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

Čikaška razstava: Liza Lu plete košarice v "Karolinski"

"Strupeni planeti"

Strupeno ozračje na planetih izključuje življenjske možnosti človeka

Po dolgih raziskovanjih so v Lowellovi zvezdarni v Arizoni dobili dokaze za to, da je življenje, kakršno je na naši premičnici, na drugih planetih absolutno nemogoče.

S spektralnimi preiskavami so n. pr. dognali, da vsebuje ozračje obeh velikih planetov, Jupitra in Saturna, pretežno amonijak in metan, plina, ki sta za zemeljsko organsko življenje smrtno strupena. Ne glede na siloviti mraz, ki vlada na obeh gigantih, bi človek v njunem zraku umrl takoj že zaradi teh dveh plinov, a če bi imel s seboj kisik za umetno dihanje, bi ta takoj povzročil strašne eksplozije.

Uranus in Neptun sta predaleč, da bi bile mogoče natančne meritve, a vendar je dognano, da imata tudi ozračje iz metana in amoniaka. Mraz je pa tam še strašnejši nego na obeh prejšnjih. Kar se tiče najoddaljenejšega izmed planetov, pred nedavnim odkritega Plutona, pa je sploh brez ozračja, kakor naša Luna.

Med bližnjimi planeti ima Merkur tako majhno težnost, da v svojem ozračju ne more obdržati za življenje potrebne pline — ne glede na grozno vročino, ki vlada na njem na njegovi sončni strani, in še groznejši mrazom na drugi strani. Venera ima gosto ozračje, ki sestopi pa večinoma iz ogljikove kisline.

Za človeka je življenje v tem ozračju izključeno; morda pa ne za kakšne rastline. Izmed vseh premičnic, razen Zemlje, bi bili življenjski pogoji še najugodnejši na Marsu. Vprašanje je samo še to, da-li je v njegovem ozračju dovolj kisika. Vode pa je na njem prilično dovolj in o-

pazili so, da ima tudi meno letnih časov, kakor naša Zemlja. Seveda pa ne temperature razlik. Čez dan doseže temperatura do 15 stop., ponoči do 50 stop., pod ničlo. Višje vrste je v takšni rah pač težko verjetno.

Lowellova zvezdarna di dobro razlaga za skodelo liso, ki se je prikazala letom dni na Saturnu. Novejših raziskovanj kristalinski amoniak, siloviti viharji na površini mičnice zvrtničli skupne stvari se dogajajo dmo najboljše po tem astronomi velikost te rili in ugotovili, da bi Zemlja udobno imela v stor.

NEHVALEŽNOST JE LO HITLERIZ

Avstrijski nacionalisti so nemalo razočarani, njih nemški bratci v našem trenutku iz golemo kurtizanje pustili na prejšnjem, ki jih zalagali v njih do skrajnosti shujšali v puč, po neuspahu, ko bi najbolj potrebovali pomoč, so jih v no prepustili Jugoslovij redi. Niso jim niti do bi mogli bežati na nemtorij, ampak so jih trdnogali nazaj. Vrhovno avstrijskih nacionalistov v Muenchenu so li avstrijsko legijo razoro pri v koncentracijski S tem je tudi revolucij hitlerizma konec.

Ali ste že naročili to ali Mladinski list, prijatelju ali sorodniku? To je trajne vrednosti, mal denar lahko svojem v domovino

Vilko Ivanuša:

ENOSTAVNA POVEST

Sedemnajstletna deklica.

Kot majhna vlagateljica je delala v neki tiskarni in sanjala. O življenjskih radostih, o ljubezni, o lepem nekem princu, ki bo prišel nekega dne po njo in jo vzel.

— Za vedno! ...

Mislila je, da je to veliko življenje nekakšna divna pravljica iz tisoč in ene noči. Nežna in slabotna ni niti slutila, da jo bo nekega dne neusmiljeno in surovo pohodilo. Velike otroške oči so bile za vsakega vedno odprte. Iz njih je sijala sreča mladosti in se odražala v lepih svetloplavih zenicah.

Prišel je prijatelj.

Dasiravno ni bil princ, kakor je ona sanjala, vendar ga je ljubila. S prvo navno in srčno ljubeznijo.

— Ljubim te! Ne morem biti brez tebe!

— Tudi jaz te imam rada, ti si mi vse! Ne smeš me zapustiti, od žalosti bi umrla! — je zasepetala v strahu in bila je presrečna.

Njene nežne dekliske sanje so se izpolnjevale. Zanj je zdaj imelo življenje čisto drugačen smisel. Lepši, polnejši in svet-

lejši! V svoji priprosti naivnosti je mislila, da ji od zdaj mora cel svet zavidati na njeni preveliki sreči.

Toda nekega dne se je dogodila tragedija.

Po nesrečnem naključju ji je priletel v oko žebelj in jo ranil. Zavriskala je od bolečine in se prišla za oči.

— Bilo je prepozno!

Ranjeno oko jo je peklo, kakor žerjavica. Obvezali so ga ji. Delodajalec je zaprosila, da pojde k zdravniku. Ni je hotel pustiti. Rekel je, da to ni nič, ne teče ji kri iz očesa; nervozna je in več govori kot je resnica.

— Opravljajte dalje svoje delo! — se je glasil osoren odgovor. In ona je delala. Bala se je, da je delodajalec ne odpusti. Doma je revščina in devetero majhnih bratcev. Molčala je in trpela.

Dan se je nagibal h koncu.

Odpravila se je domov. Bolečina je postajala zmeraj hujša. Jokala je. Starši, akoravno siromašni, so zbrali nekaj denarjev in jo takoj poslali k zdravniku.

In spet prepozno!

— Takoj bi morali priti! — je dejal sočutno zdravnik in jo poslal na kliniko.

Odšla je.

Tamkaj je odležala tri tedne v velikih mukah in vrnila se je

domov. Pohabljen, brez enega očesa! Namesto očesa se je v jami svetlikalo steklo...

Otroka se je loteval obup.

Zopet je prišel prijatelj. Jokala je. Vedela je, da je sedaj izgubila vse, pa tudi njega. To je nekako instinktivno čutila. Ali vseeno se ji je včasih prikradla tajna misel, kot nekaka plaha in tako sladka in radostna nada: — morda ga ne izgubim!

— Rad te imam, ravnotako kakor prej! — je dejal za njanso hladnejše. Tolažil jo je in obljuboval, da bo jutri spet prišel.

Odšel je in ni se več vrnil.

Mala ga je pričakovala, ali ni ga bilo. Solze so ji udrele iz oči, pa še iz onega ranjenega. Starši in bratje je niso mogli gledati kako sirota trpi in plakati so skupno z njo. Brezupno. Zavedali so se, da je ta jok tako ali tako zaman, ali so v njem dajali duška svoji bolečini in imeli za neko olajšanje, uteho.

Odšla je k delodajalcu.

— Ubogi otrok, kako vam je usoda nenaklonjena! ... Takšno vas kajpada ne morem pri delu imeti, nate nekaj za pomoč!

— Dajte mi moje lepo plavo oko, denarja ne rabim! — je kričnila kot ranjena ptica in zahtevala v krčevit jok.

Spomnila se je, kako ji je bilo

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČI V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerne, unijsko delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINT

2657-59 SO. LAWNDALE AVEN

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vse utmense po